Institutionen för Matematik
KTH

Tentamen för 5B1493, Matematik, fördjupning för CL, 06/07
den 12 juni 2007, kl 8.00 – 13.00

Inga hjälpmedel: Bifogat PM.

Fordringar inklusive bonuspoäng från kursen: Betyget 3, 12 – 15p; betyget 4: 16 – 20; betyget 5: ≥ 21p.
Rätt till komplettering vid 10 – 11p.

Skriv Din e-postadress på omslaget.

1. Man får veta att talet x är reellt men irrationellt. Vad kan sägas om de fyra talen
$$x + \sqrt{2}, \quad x + 1, \quad 2x, \quad \sqrt{2} \cdot x?$$
Är de rationella eller irrationella? Bevisa dina påståenden. (3p)

2. Låt $\mathbf{M} = \{0, 1, 2, 3, \dots\}$ och definiera för varje $a \quad \mathbf{M}$ en ”efterföljare”, a^+, enligt
$$a^+ = a + 2.$$
Kommer $\{\mathbf{M}, {}^+\}$ då att uppfylla Peanos fem axiom? Om inte, vilket eller vilka av axiomen är det som inte gäller. Motivera dina påståenden! (3p)

3. Definiera för reella x och y, $d_1(x, y) = \sqrt{|x - y|}$ och $d_2(x, y) = (x - y)^2$.
Är d_1 och d_2 metriker på $\mathbf{R}$? Motivera ditt svar. (3p)

4. a. Låt $f(x)$ vara en funktion av typ $\mathbf{R} \to \mathbf{R}$ samt a och $A \quad \mathbf{R}$. Definiera vad som menas med att
$$\lim_{x \to a} f(x) = A. \qquad (2p)$$
b. Utgående från definitionen som du gett i a.-uppgiften, visa att
$$\lim_{x \to 2} x^4 = 16.$$
(2p)

5. Låt
$$f_n(x) = e^{x/n} \quad x \quad \mathbf{R},\ n \quad \mathbf{N}.$$
Bestäm
$$f(x) = \lim_{n \to \infty} f_n(x).$$
Är konvergensen likformig på intervallet $\{x \quad \mathbf{R};\ x \le 0\}$?
Är den likformig på $\{x \quad \mathbf{R};\ |x| \le a\}$, där a en reell positiv konstant?
Motivera svaren. (3p)

6. Kurvan $x^3 + xy^2 + y^3 = 31$ går genom de båda punkterna (3, 1) och (3, –2).
Finns det några för $x = 3$ *deriverbara* funktioner $y = f(x)$ och $y = g(x)$ vars grafer är delar av kurvan och för vilka $f(3) = 1$ respektive $g(3) = -2$? (3p)

7. Använd kriteriet för integrerbarhet i bifogat PM för att visa att funktionen
$$f(x) = x^2$$
är Riemannintegrerbar i intervallet [0, 1]. (3p)

8. Nedan ges fyra mängder $\mathbf{M}$ som är försedda med specificerade räknesätt, . Vilka av dem bildar en grupp? Motivera dina svar.

a. $\mathbf{M} = \mathbf{R}$ och står för den vanliga additionen,

b. $\mathbf{M} = \mathbf{R}$ och står för den vanliga multiplikationen,

c. $\mathbf{M} = \mathbf{R} - \{0\}$ och står för den vanliga additionen,

d. $\mathbf{M} = \mathbf{R} - \{0\}$ och står för den vanliga multiplikationen, (4p)

Lycka till!

Institutionen för Matematik
KTH

PM för tentamen 070612, 5B1493

Peanos axiomsystem för de naturliga talen

P1. Det finns ett naturligt tal 0.

P2. Varje naturligt tal n har en s.k. efterföljare n^+.

P3. Om $n^+ = m^+$ så är $n = m$.

P4. Inget naturligt tal har 0 som efterföljare.

P5. Om man vet om en utsaga om naturliga tal att
I. den är sann för talet 0 och
II. den är sann för n^+ om den är sann för n,
så är utsagan sann för alla naturliga tal.
(Induktionsaxiomet)

Grupper

En mängd **M**, försedd med ett räknesätt, här skrivet , (dvs. en funktion $\mathbf{M} \times \mathbf{M} \to \mathbf{M}$), sådant att

I. $(a \quad b) \quad c = a \quad (b \quad c)$ för alla a, b och c **M**, (Associativitet)

II. det finns ett speciellt element i **M**, vi kallar det här 1, sådant att
$1 \quad a = a \quad 1 = a$ för alla a **M**, (Existens av enhet)

III. till varje a **M** finns ett *inverst* element, vi skriver a^{-1}, sådant att
$a^{-1} \quad a = a \quad a^{-1} = 1.$ (Existens av invers)

kallas en *grupp*.

Om dessutom

IV. $a \quad b = b \quad a$ för alla a och b **M**, (Kommutativitet)

så säger man att gruppen är *kommutativ* eller *abelsk.*

Metriska rum

En *metrik* på en mängd **E** är en funktion d: $\mathbf{E} \times \mathbf{E} \to \mathbf{R}$ sådan att för alla p, q och r **E**,

(1) $d(p, q) > 0$ om $p \neq q$,

(2) $d(p, p) = 0$,

(3) $d(p, q) = d(q, p)$,

(4) $d(p, q) \leq d(p, r) + d(r, q)$ (Triangelolikheten)

Kriterium för likformig konvergens av funktionsföljder.

Om $f_n(p)$ är en följd av funktioner mellan metriska rum $\mathbf{E} \to \mathbf{E}'$ och $f_n \to f$, så är konvergensen likformig på delmängden $\mathbf{G} \subseteq \mathbf{E}$ om och endast om

$$M(n) = \sup_{p \in \mathbf{G}} \text{ (eller förekommande fall } \max_{p \in \mathbf{G}} \text{) } d(f_n(p), f(p)) \to 0, \text{ då } n \to \infty.$$

Kriterium för Riemannintegrerbarhet

En funktion f: $[a, b] \to \mathbf{R}$ är Riemannintegrerbar om och endast om det till varje $\varepsilon > 0$ finns en sträckvis konstant ”överfunktion” ϕ och en sträckvis konstant ”underfunktion” ψ sådana att

$$\psi(x) \le f(x) \le \phi(x) \text{ för alla } x \in [a, b]$$

och

$$\int_a^b (\phi(x) - \psi(x))\, dx < \varepsilon.$$

(En funktion g är *sträckvis konstant* på ett intervall $[a, b]$ om intervallet kan indelas i ett *ändligt antal* delintervall $a = x_0 < x_1 < \ldots\ldots < x_{N-1} < x_N = b$, sådana att g är konstant på varje sådant intervalls inre.)

Implicita funktionssatsen

Om $\boldsymbol{F}(\boldsymbol{x}, \boldsymbol{y})$ är en funktion av typ $\mathbf{R}^{m+n} \to \mathbf{R}^n$ $(\boldsymbol{x} \in \mathbf{R}^m, \boldsymbol{y} \in \mathbf{R}^n)$ med kontinuerliga partiella derivator och punkten $(\boldsymbol{a}, \boldsymbol{b})$ sådan att

$$\boldsymbol{F}(\boldsymbol{a}, \boldsymbol{b}) = \mathbf{0} \text{ och}$$

$$\det \left(\frac{\partial \boldsymbol{F}}{\partial \boldsymbol{y}} \right)(\boldsymbol{a}, \boldsymbol{b}) \neq 0,$$

så finns i en omgivning av punkten $\boldsymbol{x} = \boldsymbol{a}$ precis en funktion med kontinuerliga (partiella) derivator

$$\boldsymbol{y} = \boldsymbol{f}(\boldsymbol{x})$$

för vilken

$$\boldsymbol{F}(\boldsymbol{x}, \boldsymbol{f}(\boldsymbol{x})) = \mathbf{0} \quad \text{och} \quad \boldsymbol{b} = \boldsymbol{f}(\boldsymbol{a}).$$

Funktionen $\boldsymbol{f}$ är differentierbar och

$$\frac{d\boldsymbol{f}}{d\boldsymbol{x}} = -\left(\frac{d\boldsymbol{F}}{d\boldsymbol{y}} \right)^{-1} \frac{d\boldsymbol{F}}{d\boldsymbol{x}}.$$